

ВЕРБАЛІЗАЦІЯ СУТІ УКРАЇНСЬКОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ (ЗА ЖУРНАЛОМ «AB IMPERIO»)

Микитюк Оксана Романівна,
кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри української мови
Національного університету «Львівська політехніка»
MykytyukStek@ukr.net
orcid.org/0000-0003-3922-4610

Мета: з'ясувати суть вербалізації української ідентичності за статтями міжнародного журналу «Ab imperio». Поставлена мета передбачає розгляд таких завдань: з'ясувати невідповідність певних публікацій тижневика історичним фактам, задекларувати вихід українських друкованих пам'яток як явища національної ідентичності та показати необхідність омовлення в різних засобах масової інформації знань про українську спадщину гетьманської та козацької доби.

Методи. У статті використано: а) метод контекстуального аналізу, за допомогою якого відтворено інформацію щодо українського питання на основі аналізованого журналу; б) контрастивний метод, оскільки є два навзаєм несумісні погляди, один з яких відтворює українське бачення проблеми, інший – російське, яке висвітлюють публікації журналу; в) міждисциплінарний метод, бо до аналізу мовознавчих аспектів долучено дані історії, етнології, літератури, що дає змогу комплексно розглянути матеріал дослідження.

Результати. Проведений аналіз дає змогу зрозуміти, що російськоцентрична позиція щодо національної української ідентичності спотворює сутність української ментальності. Доведено: 1) зовнішні чинники, зокрема, одяг українців, хата патріота, переважання національних страв, характерні вуса та розповіді про народне життя були лише додатковим елементом для творення національної ідентичності, а не основним чинником, який визначив формування української нації; 2) про сконструйований комунікативний код українців (російська позиція) немає ніякої підстави говорити, оскільки українська мова існувала з прадавніх часів, що засвідчують численні писемні пам'ятки, наприклад, найвідоміша – літопис «Повість временних літ»; 3) літературно-писемна традиція Русі – це не російська традиція, а руська (тобто українська); 4) зміна української ідентичності не пов'язана з євангельськими сектами; 5) немає потреби польську меншину (у Львові) називати «субкультурою»; 6) термін «правильна Україна» є недоречним, бо ставить під загрозу цілісність Української держави. У статті спростовано тезу, що Україна отримала власну ідентичність після трагічних подій 2014 року.

Висновки. Вербалізація суті української ідентичності крізь призму матеріалів «Ab imperio» часто спричиняє розуміння сучасної України у світовому вимірі як підколоніальної території, яка не дає собі ради без Росії. Потрібно впроваджувати в мовно-ментальний простір факти про українські традиції, національну символіку, незламний дух та героїчну спадщину козацької та гетьманської держави.

Ключові слова: мова, мовно-ментальні риси, Русь-Україна, Росія, національне відродження, конструювання національної мітології.

VERBALIZATION OF THE ESSENCE OF UKRAINIAN IDENTITY (BASED ON THE MAGAZINE «AB IMPERIO»)

Mykytyuk Oksana Romanivna,
Candidate of Philological Sciences, Associate Professor,
Senior Lecturer at the Department of the Ukrainian Language
Lviv Polytechnic National University
MykytyukStek@ukr.net
orcid.org/0000-0003-3922-4610

Purpose. The purpose of the research is to find out the essence of verbalization of Ukrainian identity based on articles of the international journal «Ab imperio». The aim is to consider the following tasks: to find out the inconsistency of certain publications of the weekly with historical facts, to declare the appearance of Ukrainian printed monuments as a phenomenon of national identity and to show the need to publicize knowledge about the Ukrainian heritage of the Hetman and Cossack era.

Methods. The article uses: a) the method of contextual analysis, which reproduces the information on the Ukrainian issue on the basis of the analyzed journal; b) a contrasting method, as there are two mutually incompatible views, one of which reproduces the Ukrainian vision of the problem, the other – the Russian, which is covered by the journal's publications; c) interdisciplinary method, as the analysis of linguistic aspects includes data from history, ethnology, literature, which allows a comprehensive consideration of the research material.

Results. The study makes it possible to understand that the Russian-centric position on the national Ukrainian identity distorts the essence of the Ukrainian mentality. It is proved that: 1) external factors, in particular, Ukrainian clothes, patriot's house, predominance of national dishes, characteristic mustaches and stories about people's life were only an additional element for the formation of national identity, not the main factor determining the formation of the Ukrainian nation; 2) It is logically reasoned that the designed communicative code of Ukrainians (Russian position) does not exist. It is proved that the Ukrainian language was not constructed lately. Numerous written memoirs in particular the chronicle «The Tale of Bygone Years» testify that it had existed since ancient times; 3) It is explained that the literary and written tradition of Rus' is not a Russian tradition, but a Rus' one (ie, Ukrainian); 4) The change of Ukrainian

identity is not related to evangelical sects; 5) There is no need to call the Polish minority (in Lviv) a «subculture»; 6) The term «correct Ukraine» is inappropriate because it threatens the integrity of the Ukrainian state. The article refutes the thesis that Ukraine received its own identity only after the tragic events of 2014.

Conclusions. Therefore, if such statements from «Ab Imperio» still shape public opinion, and Ukrainian scholars do not respond to such posts, it will lead to the understanding of the modern Ukraine on a global scale again as a subcolonial territory that cannot cope without Russia. There is need to introduce into the linguistic and mental space facts about Ukrainian traditions, national symbols, indomitable spirit and heroic heritage of the Cossack and Hetman state.

Key words: language, linguistic and mental features, Rus'-Ukraine, Russia, national revival, construction of national mythology.

1. Вступ

Мовно-культурне надбання народу – це панцир нації, який оберігає спільноту від ворожих ударів, отже, важливо утверджувати, примножувати та аналізувати національні надбання минулого.

Об'єктом дослідження є міжнародний журнал «Ab imperio», що актуалізує надважливе значення державної ідеології та фокусує своє бачення мовної, історичної й національної свідомості. Предметом аналізу є два навзаєм несумісні погляди, один з яких відтворює українське бачення проблеми, інший – російське, яке вербалізовано в статтях щоквартальника.

З'ясування наповнення «Ab imperio» крізь українознавчу призму вмотивовує новизну та актуальність дослідження. Джерельною базою є журнал «Ab imperio», який позиціонує себе як міжнародний, а мету діяльності вбачає у вивченні історії імперії, національних рухів, національності на пострадянському просторі. У роботі на основі контрастивного аналізу показано суттєву відмінність між українсько- та російськоцентричною оптикою. Серед українознавчих статей щоквартальника (їх понад 60) до уваги беремо публікації, що стосуються питання української ідентичності, оскільки періодика суттєво впливає на формування мовної політики держави та є дотичною до уточнення численних історичних фактів.

Метою статті є проаналізувати суть вербалізації української ідентичності за статтями щоквартальника «Ab imperio». Поставлена мета передбачає розгляд таких **завдань**: з'ясувати невідповідність деяких публікацій тижневика до історичних фактів, задекларувати вихід українських друкованих пам'яток як явища національної ідентичності та показати необхідність омовлення в різних засобах масової інформації знань про українську спадщину гетьманської та козацької доби.

Дослідження та публікації, в яких започатковано розв'язання вказаної проблеми, особливої гостроти та актуальності набуло за часів незалежності. Чи не найкращим підсумком міждисциплінарного аналізу (на основі мовознавчої, історичної, філософської та політичної аналітики) є праця Я. Верменич, яка фокусує свої бачення проблеми на моделюванні української ідентичності, вивченні еволюції української національної ідеї та пошуку опору для української самоідентифікації. Авторка доводить, «що відвертий реванш у стратегії Російської Федерації підкріплюється своєрідною «війною за ідентичність» – доволі показовий симптом, який свідчить про намагання агресора сховати за зовні нейтральним поняттям налаштованість на нову стадію ідеологічної війни» (Верменич, 2016: 14). Українознавчу позицію аналізованого питання підкріплено фактажем монографії І. Огієнка, який поетапно та системно формулює історію української літературної мови як творення української неповторності (Огієнко, 1995), соціолінгвістичною працею І. Фаріон, яка досліджує суспільний статус староукраїнської (руської) мови у XIV–XVII ст. (Фаріон, 2015), та документами й матеріалами з історії лінгвоциду української мови у XX ст. (Українська мова у XX сторіччі, 2005). Вивчення української ідентичності дотично розглянуто в матеріалах посібників (Лизанчук, 2017; Микитюк, 2020).

Російськоцентричну думку показано на основі численних статей з «Ab imperio», в яких існування українського простору, української мови та української ідентичності пояснено зовнішніми чинниками. Зокрема, мотиви українського національного відродження XIX ст. подає С. Єкельчик (Єкельчик, 2006), про середньовічну націю Русь говорить Б. Мішель (Michel, 2001), пошук «національної» ідентичності в середні віки намагається виявити І. Гаріпзанов (Garipzanov, 2001), проблемі культурної ідентифікації в українських провінціях присвячено роботу С. Жука (Zhuk, 2006). Принагідно проаналізовано сучасну польську ідентичність у Львові (Рух, 2017) та зміну національного обличчя України після подій Майдану (Осипян, 2014).

Стаття спирається на загальнонаукову **методологію**, що включає в себе теоретичні концепції контрастивної лінгвістики. Використано методи дослідження, що є основою української мовознавчої науки, зокрема:

а) метод контекстуального аналізу, за допомогою якого відтворено інформацію щодо українського питання на основі аналізованого журналу;

б) контрастивний метод, оскільки є два навзаєм несумісні погляди, один з яких відтворює українське бачення проблеми, інший – російське, яке висвітлюють публікації журналу;

в) міждисциплінарний метод, бо до аналізу мовознавчих аспектів долучено дані історії, етнології, літератури, що дає змогу комплексно розглянути матеріал дослідження.

2. Розуміння ідентичності в історичному ракурсі

Свого часу Г.–І. Гадамер писав: «Не математика, а мовний стан, у якому перебуває людство, закладає підвалини сучасної цивілізації» (Гадамер, 2001: 167), отже, надважливо з'ясувати сутнісні українські мовно-ментальні риси, що визначають державну самостійність та формують мовну свідомість.

Недостатньо вивченими з позиції соціолінгвістики є питання ідентичності в Російській імперії. Впадає у вічі, що російська пропаганда постійно підмінює поняття «Русь» та «Росія», привласнює собі питому спадщину Київської Русі, попри те, що це питання має потужну мовознавчу, історичну, етнологічну школу вивчення. Зокрема,

історичні дані засвідчують, що об'єднання племен східних слов'ян у першу державу Русь відбулося в VIII–IX ст., а формування українського етносу, як стверджують етнологи, завершилося наприкінці XII – на початку XIII ст. Саме тоді, на думку вчених, у морально-духовному устрої суспільства вже були присутні риси української ідентичності (Огієнко, 1995: 62–73). Натомість на мапах Європи та світу Росія, що була спадкоємицею Московського царства, починає фігурувати від XIV ст., а проголошення Російської імперії датовано 1721 р. Тому Русь (грецька назва Рósія) не може асоціюватися з Росією за жодних обставин. Варто пригадати, що Московія на час підписання Переяславської ради (1654 р.) налічувала 9 мільйонів осіб, українці налічували 11 мільйонів, а тогочасна Україна «була цілком незалежною державою» (Лизанчук, 2017: 67).

2.1. Вербалізація ідентичності через зовнішні чинники

Розуміння української ідентичності в «Ab imperio» має відмінне трактування. Наприклад, С. Єкельчик пояснює мотиви національного відродження XIX ст. так: «Якщо в Російській імперії останньої третини XIX ст. й існував такий простір, де б українські патріоти могли якось заявити про себе, виразити свою *ідентичність*, то *це був простір їхнього власного тіла*» (Єкельчик, 2006: 23). Отже, на думку автора статті, простір для вираження національної тожсамости обмежувався домівкою патріота, його (чи її) одягом, переважанням національних страв («галушки перетворилися в символ патріотизму»), зачісок, характерними вусами та аркушем паперу, на якому можна було написати розповідь про народне життя. Дописувач зазначає, що лише в одязі українофіли відтворювали елементи козацького строю. Далі С. Єкельчик робить суб'єктивний висновок, що *українці вдягалися в козацький одяг, бо цей період асоціювався з Україною, а не вдягалися в одяг Київської Русі, бо це асоціювалося з російською державною традицією* (Єкельчик, 2006: 32). Така позиція дописувача вимагає не лише пояснення, а й спростування численними матеріалами дослідження.

Незаперечно, що одяг донині відтворює мовно-ментальну ідентичність певного народу. Наприклад, вишиванка – одвічний символ України, натомість кокошник – це символ Росії. Одяг Київської Русі не міг і не може асоціюватися з Росією хоч би тому, що Росії на той час не було, навіть не існувало ще Московського царства. Щодо невикористання строїв Київської Русі, то це безпідставна неправда, оскільки українці донині мають за честь обирати елементи цього одягу для найсвятковіших подій: весілля, хрестин, першого причастя та інших урочистостей (також дизайнерський одяг з українськими елементами давно став світовим надбанням). Прикметно, що вбрання часів Київської Русі настільки красиве, що одягати його в повсякденному житті просто неможливо. Отже, не лише зовнішні чинники, наприклад одяг, національні страви, хата, а наявність великої мовно-культурної спадщини, яка корінням сягає IX–XI ст., є основою формування ідентичності.

2.2. Ідентичність українців як напрацювання комунікативного коду

Одну з тез С. Єкельчик подає так: «*Українофіли напрацювали новий комунікативний код, що складався з певних функцій-знаків. Цей код їм був потрібний для передачі нового змісту – конструктивної національної мітології*» (Єкельчик, 2006: 53). Отже, зі статті випливає, що українці створили мову та сконструювали національну мітологію. Лексему *мітологія* Словник української мови визначає як «сукупність міфів якогось народу» (Словник української мови, т. 4, 1973: 757), отже, міт – це «1) стародавня народна оповідь <...> або фантастичні оповідання; 2) (перен.) щось вигадане, неіснуюче, фантастичне» (Словник української мови, т. 4, 1973: 756). Нескладно здогадатися, що комунікативний код – це, на думку автора статті, «напрацювання», проте для українців мова є запорукою існування, ментальним символом, зрозумілим для своїх та чужим для ворогів, традиційною системою мислення, продовженням славних традицій. Наявність численних писемних пам'яток є свідченням українського мовного коду (а не «*конструктивної мітології*», як пише С. Єкельчик). Наприклад, літописне зведення «Повість временних літ», датоване XI – поч. XII ст., було написано в Києві (Україна), основним упорядником тексту був Нестор (відомий як Нестор-літописець). Щодо «Слова про закон і благодать» (XI ст.), то цей філософсько-богословський твір митрополита Іларіона показує значення Русі в історичному розрізі (Микитюк, 2010: 23–26). Отже, за авторством, датами та місцем написання ці пам'ятки є взірцем саме української культури. Важливо, що назву «Рósія» у літописах не вжито жодного разу.

У матеріалах «Ab imperio» вербалізовано позицію, відповідно до якої Росія не мислить себе без української спадщини, оскільки на державному рівні святкує хрещення Русі, привласнює собі спадщину Володимира Великого (Coleman) та розглядає Русь як винятково російську територію (визнає «середньовічну націю Русь» (Michel, 2001: 98). Зокрема, Б. Мішель пише: «*До Петра Великого існує багата літературна традиція, що охоплює шість століть і тісно пов'язана з Російською православною церквою*» (Michel, 2001: 98). Отже, автор міжнародного часопису виводить основи національної самосвідомості росіян від XI ст., розглядаючи «Повість временних літ» та «Слово про закон і благодать» митрополита Іларіона як феномен російської нації (хоча аксіомою є їхнє українське походження, про що було написано вище). На особливу увагу заслуговує величезна праця В. Лизанчука, яка цілковито спростовує російськість Русі. Український професор зазначає, що «наприкінці IX ст. організаційно в руській (давньоукраїнській) землі оформлюється церковна структура – метрополія» (Лизанчук, 2017: 422), а з прийняттям християнства утвердилася писемна традиція. І, як очевидний висновок: «У Московії-Росії продовжують цинічно маніпулювати історичною правдою, калічать свідомість, заявляючи, що саме Росія, а не Україна є спадкоємицею Русі – Київської Русі» (Лизанчук, 2017: 424). Фактаж монографії проф. І. Фаріон реконструює формування назв *Русь, руський* та ін. в аспекті історичної соціолінгвістики (Фаріон, 2015: 211). Важливо, що в «Ab imperio» подано історично доведену та вмотивовану позицію І. Гаріпзанова: «*Спроба Мішеля Бушара знайти найдавніші сліди основи російської національності аж до одинадцятого століття здаються мені занадто самонадійними*»,

«слово «народ», знайдене в російській середньовічних текстах із терміном «нація», викликає серйозні сумніви» (Garipzanov, 2001: 144–145).

2.3. Українська ідентичність та євангельські секти

Викликає подив погляд, відповідно до якого зміну ідентичності українців у провінціях пізньої імперської Росії пов'язують із деякими євангельськими сектами, зокрема зі штундистами. С. Жук пояснює, як штундисти намагалися створити нову євангельську українську ідентичність, тобто «окрему націю» та «змінити манеру говорити, намагаючись уникати селянських слів і наслідувати мову грамотної еліти» (Zhuk, 2006: 159). Ці штундисти використовували для власної ідентифікації форми місцевої української культури, проте, з іншого боку, «цей рух підтримував ідеологічні основи російської політичної системи, створив «культурну плутанину» та незвичне формування динамічної ідентичності в Росії» (Zhuk, 2006: 160).

Варто нагадати, що руйнування національної тожсамости з метою привілейованого становища – це не нова ідея, бо вже Т. Шевченко картав рідних земляків «із циноними гудзиками» («Сон»). Численне «обрусення краю» заохочувалося більшою платнею, згодом оплата вчителів російської мови (постанова від 1975 р.) була на 15% вищою, ніж українців. Однак навіть така репресивна політика не передбачала стабільності в імперії. С. Жук робить висновок, що «для російської адміністрації сама ідея українських штундистів як «окремої нації» була справжньою загрозою» (Zhuk, 2006: 160). Отже, будь-яке українське питання завжди передбачало самостійність, якої панічно боялася імперія. Зрештою, «усвідомлений пошук людиною чи групою свого місця в соціумі, їхня культурно-цивілізаційна співпричетність також найкраще передаються поняттям «ідентичність»» (Верменич, 2016: 16).

2.4. Ідентичність мешканців Львова

Сумнівним є розуміння національної ідентичності (в «Ab imperio») щодо мешканців Львова, які вважають себе поляками. Р. Пира зазначає, що їх не можна називати меншиною, а варто звільнитися від практик минулого та «використовувати по-новому осмислене поняття "субкультури"» (Pyrah, 2017: 292). Фактами історії є те, що український Львів під впливом політичних обставин належав і Речі Посполитій, і Австро-Угорській імперії, проте нині кордони Львова закріплено, а будь-який їх перегляд є загрозовим для політичного життя країни. Зрештою, усі держави називають прикордонні групи, що входять на законодавчому рівні до їх складу, тільки меншинами. Отже, плутанина в термінах лише створюватиме чергові проблеми щодо назовництва, вирішення яких завжди є надскладним. Принагідно варто нагадати, що і чукотське, і чуваське, і чеченське, і ненецьке, і ямало-ненецьке населення в Росії називається меншиною, хоча їхня культура має свою ідентичність, виходить, що їх також (на думку автора статті) можна було б назвати субкультурою.

3. Ідентичність українців у післямайданний період (2014 р.)

Стаття О. Осип'яна стверджує, що *Україна отримала «нову українську ідентичність» після трагічних подій 2014 року*, до якої влилися «носії совєтської ідентичності» та «люди з несформованою/розмитою ідентичністю» (Осип'ян, 2014: 179). Натомість російська модель із владним керівником та пасивними масами залишилася «втраченим золотим віком». Прикметно, що О. Осип'ян дає погляд закордонних дослідників, які вивчали *справжню* (як вони вважали) українську ідентичність у Києві, Львові та Карпатах, яку протиставили Одесі, що виявилася космополітичною, «стала здобутком минулого, а не відтворенням сучасного» (Осип'ян, 2014: 179). Автор бачить живучість радянської ідентичності, з якою ототожнює себе значна частина населення Донбасу, та вважає, що «до життя пробуджуються фантом нової ідентичності, тобто це «Новоросія», яка набуває матеріальних рис» (Осип'ян, 2014: 181). Цій Новоросії О. Осип'ян протиставляє номен «правильна Україна», на відміну від східних та південних регіонів України, які 2010 року привели до влади Януковича. На наш погляд, термін «правильна Україна» є недоречним, бо ставить під загрозу цілісність Української держави. Необхідно пам'ятати, що ідеологія СРСР, численні репресії, голодомор, переселення українців на неукраїнські території, постанови про нищення системи правопису тощо (Українська мова, 2005: 108–353) призвели до ментального спустошення України.

Щодо Майдану, то це зовсім не зміна ідентичності, а відродження козацького духу та гетьманських часів, коли боротьба за утвердження свого становила суть тодішньої ідеології. Тому для українців Майдан – це символ духу, незнищенність національної ідеології, боротьба за правду та вияв героїзації суспільства – усі необхідні складники для творення сильної держави. Свого часу І. Франко у творі «Із секретів поетичної творчості» писав: «Великий закон непропащої сили має і в психології певне значення; що раз напечатано в комірках нашої мізкової матерії, се лишається нам на ціле життя» (Франко, 1981: 61).

4. Висновки

Проведений аналіз переконує, що російськоцентрична позиція щодо національної української ідентичності спотворює сутність української ментальності, оскільки омовлення знань про українську спадщину гетьманської та козацької доби в журналі «Ab imperio» стосується зовнішнього вигляду та створеної мовної ідентичності, що не відповідає національним мовно-етнічним фактам. Доведено: 1) зовнішні чинники, зокрема, одяг українців, хата патріота, переважання національних страв, характерні вуса та розповіді про народне життя були лише додатковим елементом для творення національної ідентичності, а не основним чинником, який визначив формування української нації; 2) про сконструйований комунікативний код українців (російська позиція) немає ніякої підстави говорити, оскільки українська мова існувала з прадавніх часів, що засвідчують численні писемні пам'ятки, наприклад, найвідоміша – літопис «Повість временних літ»; 3) літературно-писемна традиція Русі – це не російська традиція, а руська (тобто, українська); 4) зміна української ідентичності не пов'язана з євангельськими сектами;

5) немає потреби польську меншину (у Львові) називати «субкультурою»; 6) термін «правильна Україна» є недоречним, бо ставить під загрозу цілісність Української держави. У статті спростовано тезу, що Україна отримала власну ідентичність після трагічних подій 2014 року.

Отже, оцінка журналу «Ab imperio» щодо української ідентичності применшує вагу української самостійності та руйнує державотвірні процеси. Потрібно впроваджувати в мовно-ментальний простір факти про українські традиції, силу духу, національну символіку, незламну віру та героїчну спадщину козацької та гетьманської держави.

Перспективою подальших розвідок є вивчення теорії та практики національного питання за матеріалами журналу «Ab imperio».

Література:

1. Верменич Я.В. Конструювання української ідентичності: національні й регіональні проекти другої половини XIX – початку XX ст. Київ : Інститут історії України НАН України, 2016. 356 с.
2. Огієнко І. (Митрополит Іларіон). Історія української літературної мови. Київ : Либідь, 1995. 296 с.
3. Фаріон І. Суспільний статус староукраїнської (руської) мови у XIV–XVII століттях: мовна свідомість, мовна дійсність, мовна перспектива : монографія Львів : Вид-во Львівської політехніки, 2015. 656 с.
4. Українська мова у XX сторіччі: історія лінгвоциду. Док. і матеріали / Упоряд.: Л. Масенко та ін. Київ : Києво-Могилянська акад., 2005. 399 с.
5. Лизанчук В. Інформаційна безпека України: теорія і практика : підручник. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2017. 728 с.
6. Микитюк О. Сучасна українська мова: самобутність, система, норма : навч. посібник. 6-е вид., зі змінами. Львів : Вид-во Львівської політехніки, 2020. 440 с.
7. Екельчик С. Человеческое тело и национальная мифология: некоторые мотивы украинского национального возрождения XIX века / Пер. с англ. М. Лоскутовой. *Ab imperio*. № 3. 2006. С. 23–54.
8. Michel B. The Medieval Nation of Rus’: The Religious Underpinnings of The Russian Nation. *Ab imperio*. 2001. № 3. P. 97–122.
9. Garipzanov I. Searching for “National” Identity in the Middle Ages (the Response of a Europeanist). *Ab imperio*. 2001. № 3. С. 143–146.
10. Zhuk S. A Separate Nation of Those Who Imitate Germans: Ukrainian Evangelical Peasants and Problems of Cultural Identification in the Ukrainian Provinces of Late Imperial Russia. *Ab imperio*. 2006. № 3. P. 139–160.
11. Pyrah R. Place, Borderland and Elective Affinities: Contemporary Polish Identity in Post-1945 Lviv, between “Minority” and “Subculture”. *Ab imperio*. 2017. № 1. P. 264–292.
12. Осипян А. Украина все же обрела собственное лицо. *Ab imperio*. 2014. № 3. С. 177–182.
13. Гадамер. Г.–І. Різноманітність мов і розуміння світу. Г.–І. Гадамер. *Герменевтика і поетика. Вибрані твори*. Київ : Юніверс, 2001. С. 164–175.
14. Словник української мови: в 11 т. / редкол. І.К. Білодід (голова) та ін. Київ : Наукова думка, 1970–1980. Т. I–XI.
15. Coleman Heather J. From Kiev Across all Russia: The 900th Anniversary of the Christianization of Rus’ and the Making of a National Saint in the Imperial Borderlands. *Ab imperio*. 2018. № 4. P. 95–129.
16. Франко І. Із секретів поетичної творчості. Зібр. тв.: у 50-ти т. Київ : Наукова думка, 1981. Т. 31. С. 45–119.

References:

1. Vermenych Ya.V. (2016). Konstruiuvannia ukrainskoi identychnosti: natsionalni y rehionalni proekty druhoi polovyny XIX – pochatku XX st. [Construction of Ukrainian identity: national and regional projects of the second half of the XIX – early XX centuries]. Kyiv: Instytut istorii Ukrainy NAN Ukrainy, 356 p. [in Ukrainian].
2. Ogiienko, I. (Mitropolit Ilarion). (1995). Istoriiia ukraiins'koi literaturnoi movi [History of the Ukrainian literary language]. Kyiv: Lybid, 296 p. [in Ukrainian].
3. Farion, I. (2015). Suspilnyi status staroukrainskoi (ruskoi) movy u XIV–XVII stolittiakh: movna svidomist, movna diisnist, movna perspektyva [Social status of the Old Ukrainian (Rus’) language in the XIV–XVII centuries: linguistic consciousness, linguistic reality, linguistic perspective]. Lviv: Publishing House of the Lviv Polytechnic, 656 p. [in Ukrainian].
4. Masenko, L. (Eds.). (2005). Ukrainska mova u XX storichchi: istoriia lnhvotsydu. Dokumenty i materialy [Ukrainian language in the 20th century: the history of linguocide. Documents and materials]. Kyiv: Publishing House of Kyiv-Mohyla Academy, 399 p. [in Ukrainian].
5. Lyzanchuk, V. (2017). Informatsiina bezpeka Ukrainy: teoriia i praktyka [Information security of Ukraine: theory and practice]. Lviv: LNU im. Ivana Franka, 728 p. [in Ukrainian].
6. Mykytiuk, O. (2020). Suchasna ukrainska mova: samobutnist, systema, norma [Modern Ukrainian language: Identity, System, Norm]. Lviv: Publishing House of the Lviv Polytechnic, 440 p. [in Ukrainian].
7. Ekelchyk, S. (2006). Chelovecheskoe telo i natsionalnaya mifologiya: nekotoryie motivy ukrainskogo natsionalnogo vrozozhdeniya XIX veka [The human body and national mythology: some motives of the Ukrainian national revival of the 19th century]. *Ab imperio*, 3, pp. 23–54. [in Russian].
8. Michel, B. (2001). The Medieval Nation of Rus’: The Religious Underpinnings of The Russian Nation. *Ab imperio*, 3, pp. 97–122. [in English].

9. Garipzanov, I. (2001). Searching for “National” Identity in the Middle Ages (the Response of a Europeanist). *Ab imperio*, 3, pp. 143–146. [in English].
10. Zhuk, S. (2006). A Separate Nation of Those Who Imitate Germans: Ukrainian Evangelical Peasants and Problems of Cultural Identification in the Ukrainian Provinces of Late Imperial Russia. *Ab imperio*, 3, pp. 139–160. [in English].
11. Pyrah, R. (2017). Place, Borderland and Elective Affinities: Contemporary Polish Identity in Post-1945 Lviv, between “Minority” and “Subculture”. *Ab imperio*, 1, pp. 264–292. [in English].
12. Osypian, A. (2014). Ukraina vse zhe obrela sobstvennoe litso [Ukraine nevertheless acquired its own face]. *Ab imperio*, 3, pp. 177–184. [in Russian].
13. Gadamer, H.–G. (2001). Rізноманітні мови і розуміння світу. *Hermenevtyka i poetyka*. [Diversity of languages and understanding of the world, Hermeneutics and poetics]. Kyiv: Yunivers, pp. 164–175. [in Ukrainian].
14. Bilodid, I.K. (Eds.). (1970–1980). *Slovnyk Ukrainskoi Movy* [Dictionary of the Ukrainian Language]. (Vols. 1–11). Kyiv: Naukova Dumka. [in Ukrainian].
15. Coleman Heather, J. (2018). From Kiev Across all Russia: The 900th Anniversary of the Christianization of Rus’ and the Making of a National Saint in the Imperial Borderlands. *Ab imperio*, 4, pp. 95–129. [in English].
16. Franko, I. (1981). Iz sekretiv poetychnoi tvorchosti [From the secrets of poetic creativity], Vol. 31. Kyiv: Naukova dumka, pp. 45–119. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 27.10.2020
The article was received 27 October 2020